

Slovo k vedoucímu

Dostáváš do ruky soubor námětů pro činnost s oddílem, s dětmi, mezi nimiž jsou i ty se specifickými vzdělávacími potřebami. Vznikl z dění a zkušeností v Pionýru a je výsledkem úsilí hledat nové směry naší práce. Podporu pro tuto snahu jsme našli u Evropského sociálního fondu.

Pro tento výchovný program je příznačných několik rysů. Snaží se být **celistvý, ale ne uzavřený** – je souborem námětů, které mohou být použity jako celek i částečně zapracovány do vlastního plánu činnosti.

Je i tvárný – poskytuje možnosti k využití regionálních prvků a podmínek i tradic oddílu a skupiny. Vybízí k tvořivosti, samostatnosti a aktivitě.

Cílem autorů také je, aby byl **všestranný**. Proto nabízí náměty pro děti s různými zájmy, dovednostmi, ale také pro odlišná roční období, velikost oddílů a věk dětí.

Program **je také spravedlivý** – zapojit se mohou všechny oddíly, nezáleží na míře předchozích zkušeností a znalostí. Rozhodující je jejich společné získávání.

Důraz a významný prostor je současně vytvořen pro **zapojení dětí**, jež nesmějí být pouhými hráči, ale také (přiměřeně věku) spolutvůrci.

Celý program je proto řešen s ohledem na **věkové zvláštnosti dětí** – a tudíž i členěn na části:

- nejmladší – Mláďátka + Zvířátka
- mladší školní věk – Putování se psem
- starší školní věk – Tajemství staré truhly
- 15+ – Osmá planeta

Více o programech na druhé straně.

Ty mohou být dále děleny, aby byly jednotlivým věkovým skupinám co nejbližší.

Pro každou kategorii však bezvýtku platí:

- Nevedeš hotové osobnosti, ale pomáháš je vytvářet.
- Váš oddíl není nikdy úplně stmelý kolektiv, ale ty i děti jej postupně tvoříte a obnovujete (nevyvíjí-li se, posléze zaniká).
- Plnění podmínek a úloh není cílem tvé práce s dětmi, ale pomůckou – má vést k poznání, k rozvoji, k uspokojování zájmů.

Tyto zásady jsou (obecně) platné, ale ty si je připomeň vždy, když se práce nebude dařit podle (tvých) představ.

Soubor námětů také pamatuje na **individuální zvláštnosti**. Staví děti se specifickými vzdělávacími potřebami (ať už jde o dyslektiky, děti hyperaktivní, sociálně vyloučené či výrazně talentované atd.) na roveň všem ostatním. Usiluje o jejich zapojení do běžné činnosti způsobem, který jejich (domnělá) oslabení postupně překonává.

Je **pestrý** – přes vzájemné prolínání – je zřetelně rozdělen na pět oblastí (označených barvou):

- Člověk a společnost – modrá
- Příroda – zelená
- Sport – červená
- Umění – tyrkysová.
- Technika – žlutá

Naše výchovné programy nejsou prostým souhrnem úkolů ke splnění – právě naopak, jsou různorodou nabídkou zajímavé oddílové činnosti. Soubory je potřebné stále dotvářet a pracovat s nimi tak, aby byly životaschopnými. Proto se rádi necháme inspirovat vašimi dobrými i špatnými zkušenostmi.

Přejeme tobě i tvému oddílu mnoho podařených schůzek.
Realizační tým Klíčení

Dobrodružství na míru

Spolu s tím, jak děti rostou, proměňují se i soubor námětů pro činnost s oddílem.

Mládátka a Zvířátka jsou určena nejmladší věkové kategorii, tedy dětem první a druhé třídy, ale i těm, které ještě neumí číst a psát. Dětem umožňují pustit se máminy sukně a zažít pocit, že patří do kolektivu. Při nejrůznějších hrách si děti hledají první kamarády, vybírají si, kdo jim voní, s kým je jim dobře. I proto jsou důležitou součástí Mládátek činnosti zaměřené na začlenění do kolektivu. Děti se totiž v tomto věku učí naslouchat i jiným lidem kromě rodiny, rozumět jim a vhodně na ně reagovat. Děti se v tomto věku ještě nevyhraňují vůči těm, kteří jsou nějakým způsobem jiní, odlišnosti jim nevadí. Tuto toleranci Mládátka podporují, stejně jako děti nasměrovávají k odmětání útlaku a hrubého zacházení. Děti prostřednictvím her z nejrůznějších oblastí zjišťují, co je baví – ochutnávají, co jim půjde a v čem by mohly vyniknout. Díky úspěchům si uvědomují samy sebe a jejich sebevědomí roste. Jednoduše řečeno dává program dětem impulz k prvnímu probuzení – maminka už přestává být středem jejich vesmíru. Díky pobytu v kolektivu postupně dokáží formulovat své základní potřeby a dovedou komunikovat s každým v kolektivu. I do budoucna je důležité, že se děti učí vnímat, jak jsou nastavena pravidla ve skupině, a zvládnou požádat o pomoc, pokud ji potřebují. I v kolektivu děti v tomto věku dochází ke konfliktům a problémům. Činnosti v Mládátkách a Zvířátkách umožňují vyzkoušet si jejich řešení na nanečisto, samozřejmě na úrovni odpovídající dané věkové kategorii. Součástí programu jsou i nejrůznější výlety, které dětem doslova otevírají oči. Předškoláci a školáci si začínají všimnout českých kulturních tradic a historického dědictví, postupně si vytvářejí kladný postoj k uměleckým dílům. Při různých aktivitách, které program nabízí, si děti osvojují bezpečné používání jednoduchých pracovních nástrojů. Chápu, že musí dodržovat stanovená pravidla a vědí, že započatou práci je třeba dokončit. Mládátka a Zvířátka navazují na základní předškolní a školní znalosti dětí této věkové kategorie a snaží se vytvářet pozitivní vztah k učení a poznávání. Dávají prostor k hledání souvislostí, pozorování a porovnávání výsledků. Děti se díky nabídkovému programu stávají takovými malými objeviteli.

Putování se psem se zaměřuje na děti mladšího školního věku (děti ze 3.–5. třídy). Díky aktivitám mají tyto děti možnost vnímat velmi silně kamarádství. Nesbližují se už se všemi dětmi, ale vybírají si toho, kdo je jim něčím blízký. Program využívá i činnosti zaměřené na fyzickou aktivitu, protože děti v tomto věku velmi rychle naberou síly do další činnosti, jsou přímo zásobárnou energie. Také podporuje zdravou soutěživost, která je pro tuto věkovou kategorii typická. Děti si zábavnou formou dokážou spojit školní poznatky s konkrétní činností, mají možnost si své znalosti a dovednosti vyzkoušet v praxi. Putování se psem dává dětem, nyní stále ještě ochotným zkoušet i neznámé, možnost osahat si různé činnosti. Díky nabízeným výpravám, táborákům nebo třeba stanování objevují děti doposud nepoznanou romantiku v přírodě, blíže se s ní seznamují. Podporuje touhu uchovávat si vzpomínky třeba v podobě nejrůznějších dětských pokladů.

Tajemství staré truhly je program určený dětem staršího školního věku, protože hledání dobrodružství a tajemství je pro tuto věkovou kategorii (6.–8. třídu) velmi důležité. Podporuje spolupráci a přijímání rolí v kolektivu, ty jsou totiž v tomto období už poměrně pevně zakotvené. Život v kolektivu umožňuje dítěti si uvědomit, proč si vybral právě tuto partu, co mu nabízí jiného, než spolužáci nebo rodina. Tajemství staré truhly dává prostor pro vyjádření vlastního názoru, což s sebou nese i nutnou zodpovědnost za učiněná rozhodnutí. Zároveň umožňuje prožít si některé „dospělácké“ situace nanečisto a vyzkoušet si různé možnosti jejich řešení. Přestože je program určen dětem pod hranici patnácti let, dává jim možnost si hrát.

Osmá planeta je program pro mladé lidi starší patnácti let, kteří chtějí pokořovat hranice, poznávat své limity, ale i sebe sama. Učí je toleranci a umění přijmout kritiku. Nabízené činnosti teenagerům pomáhají zvládat emoce, které je v tomto období ovládají mnohem víc než dříve. Program dává velký prostor diskuzím o tématech, která jsou jim blízká nebo která je pálí. Mimo jiné také umožňuje realizaci vlastních nápadů, s čímž souvisí i uvědomění si odpovědnosti. Činnosti, které jsou součástí Osmé planety, využívají i fyzické zdatnosti mladých lidí, podporují je v pohybu.

